

Kielikoulutuspolitiikka eduskuntavaalikysymyksenä

Julkaistu 12. huhtikuuta 2011. Kirjoittanut Taina Saarinen.

Eduskuntavaalit pidetään tänä vuonna huhtikuussa, pitkän talven kääntyttyä vihdoinkin kevääseen. Kielikysymykset ovat nousseet talven aikana poliittiseen keskiöön, kun keväällä 2010 alkanut, aluepoliittisiakin piirteitä saanut keskustelu ruotsin asemasta Pohjanmaan aluehallinnossa ja vastaavasti venäjän asemasta itärajan kouluopetuksessa on jatkunut, saaden myös muita aineksia.

Vielä kuntavaalien 2008 aikoihin kielikysymykset eivät olleet mitenkään voimallisesti esillä mediakeskustelussa, vaikka Kunnallisalan kehittämissäätiön vuonna 2009 julkaisemassa kuntavaaleja koskevassa tutkimuksessa osoitettiin kuntavaaliuutisoinnin toistavan pitkälti valtakunnallisia kysymyksiä. Jotain on siis runsaassa kahdessa vuodessa tapahtunut.

Loppukevästä 2010 julkistettu tuntijakotyöryhmän ehdotus toi myös osaltaan kielikysymykset pinnalle. Helmikuussa 2011 opetusministeri Henna Virkkunen esitti kansallisen kielistrategian laatimista seuraavalla hallituskaudella. Maaliskuussa 2011 Folktinget julkaisi presidentti Martti Ahtisaaren vetämän työryhmän toimintaohjelman ”Suomen kahden elinvoimaisen kansalliskielen puolesta”, ja Opetushallitus samoin maaliskuussa kansalliskielten opetusta koskevan selvityksen.

Puolueiden viimekesäiset kannanotot osoittavat, että kielikoulutuksesta – lähinnä ruotsinopetuksesta – on tullut myös suuria hallituspuolueita jakava kysymys. Nettikeskustelujen analyysin perusteella taas ruotsin pakollisuuden kritisointi tuntuu liittyvän laajempaan politiikkakritiikkiin ja pettymykseen nykyistä puoluepolitiikkaa kohtaan, mitä tulkintaa vahvistavat perussuomalaisten ja uusien puolueiden gallupsuosio.

Kieli, koulutus ja yhteiskunta -lehden huhtikuun 2011 numero on omistettu tätä kirjoitettaessa viiden päivän päästä oleville eduskuntavaaleille. Numero jakautuu kahteen osaan.

Ensimmäisessä osassa käsitellään kielikoulutuspolitiikan näkökulmia koulutuksen toimijoiden kirjoituksissa. Sauli Takalan artikkelissa ennakoitaan kielikoulutuksen uutta nousukautta, ja luodaan samalla katsaus nykyisen kielikoulutuspolitiikan (puolue-)poliittisiin taustoihin. Marjatta Huhta tarkastelee kirjoituksessaan työelämän kielitaidon tarpeita ja kielikoulutuspolitiikkaa sekä historian että nykypäivän näkökulmista. Kaija Perho kuvaa artikkelissaan venäjän opetuksen asemaa Itä-Suomessa erityisesti käynnissä olevan KieliTivoli -osahankkeen näkökulmasta. Heidi Rontu ja Ulla-Kristiina Tuomi kirjoittavat kielikoulutuksen ongelmakohdista korkeakoulutuksen näkökulmasta.

Vaalinumeron toinen osa koostuu puolueiden ja yksittäisten kansanedustajien ja ehdokkaiden kirjoituksista. Kirjoituspyyntö lähetettiin avoimena kaikille ehdokkaita asettaneille puolueille, mutta aika monta karhukierrosta tarvittiin, että saimme nämäkin tekstit. Muutamalta puolueelta tuli useampi kuin yksi kirjoitus, ja tällöin päädyimme valitsemaan tekstin, joka oli lähetetty puolueen kannanottona. Esimerkiksi Muutos 2011:sta lehteen valittiin yhteiskannanotto, joka ei sinällään edusta puolueen linjaa, mutta jonka on allekirjoittanut 37 kansanedustajaehdokasta. Myös RKP:ltä ja Vasemmistoliitolta tuli useampi kuin yksi kirjoitus, ja näistäkin valittiin teksti, joka lähettäjän mukaan edustaa puolueen kantaa. Muutamalta puolueelta tuli puolestaan jonkun kansanedustajan tai kansanedustajaehdokkaan kirjoitus, joka ei siis ole välttämättä ns. puolueen kantaa edustavia. Kirjoituksiin on merkitty, milloin teksti on puolueen kannan mukainen -- mikäli puolueella on erityinen kielikoulutuspoliittinen kanta.

Kaikkiaan kirjoituksia saatiin edellisten lisäksi myös keskustalta, kokoomukselta, Piraattipuolueelta, SKP:ltä, SDP:ltä, Vapauspuolueelta ja vihreiltä. Nykyisistä eduskuntapuolueista perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit eivät lähettäneet kannanottoa. Jutut on julkaistu puolueittain aakkosjärjestyksessä.

Miten sitten vaaleissa käykin, on selvää, että kielet tulevat jollakin tavalla näkymään uudessa hallitusohjelmassa. Toivottavasti myös kieli keskeisenä yhteiskunnallisena ilmiönä nousee poliittiseen tietoisuuteen.

Kirjoittaja on tutkijatohtori Jyväskylän yliopistossa.

Tähän artikkeliin liittyvät asiasanat:
kielikoulutuspolitiikka, vaalit